

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

TOSHKENT
MENEJMENT VA
IQTISODIYOT
INSTITUTI

BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH VA IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA XORIJIY TAJRIBA

RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY ANJUMANI
ILMIY MAQOLALAR VA
TEZISLAR TO'PLAMI

2024-yil 18-oktabr

2

0

2

4

№7-SON
MAXSUS SON

Digital
Object
Identifier

74-91 xalqaro daraja

ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. profesor
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Hakimov Nazar Hakimovich, PhD in Philology, Professor.

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay – Doctor of Economic Sciences, Professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich – Doctor of Technical Sciences, Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Isakov Janabay Yakubbayevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Xalikov Suyun Ravshanovich – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at TSUA
Rustamov Ilhomiddin – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at Fergana State University
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Kamilova Iroda Xusniddinovna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
G'afurov Doniyor Orifovich – Doctor of Philosophy (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at Alfraganus University
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at TSUE
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna – Senior Lecturer at TSUE
Babayeva Zuhra Yuldashevna – Independent Researcher at TSUE

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi
huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori
bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

KIRISH SO'ZI

HURMATLI ANJUMAN ISHTIROKCHILARI, MEHMONLAR, HAMKASBLAR, AZIZ TALABALAR!

Sizlarni Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti tomonidan tashkil etilayotgan mazkur Respublika ilmiy-amaliy anjumanida qutlashdan mamnunmiz.

Qadrli anjuman ishtirokchilari, bugun biz mamlakatimizda biznesni qo'llab-quvvatlash va iqtisodiyotni raqamlashtirish masalalari bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari, hamda bu yo'nalishdagi xorijiy tajribalarni muhokama qilish uchun to'plandik.

Habaringiz bor, Prezidentimiz tomonidan 2024-yilni O'zbekistonda "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili", deb e'lon qilinganida, inson qadrini ulug'lash va aholimiz manfaatlarini ta'minlash uchun kuchli iqtisodiyot barpo etish asosiy vazifalarimizdan biri ekanligi ta'kidlangan edi.

Shunga ko'ra, joriy yilda iqtisodiyotimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishga, tadbirkorlik va xususiy mulk uchun keng imkoniyatlar yaratishga, ilm-fan, innovatsiya, IT kabi sohalarni, "yashil" va raqamli texnologiyalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Chunki, barqaror va kuchli iqtisodiyot nafaqat iqtisodiyot subyektlari uchun, balki jamiyatimizning kelajagi va farovonligi uchun ham juda katta ahamiyatga ega.

Hozirgi kunda, bizning jamiyatimiz - raqamli transformatsiya davriga qadam qo'ydi. Raqamlashtirish jarayoni - biznes jarayonlaridan tortib, davlat xizmatlariga qadar ko'plab sohalarni qamrab olmoqda.

Albatta bunday o'zgarishlar, texnologik taraqqiyotga hamohang ravishda, qo'shimcha imkoniyatlarni ochishga va rivojlanishning yangi strategiyalarini ishlab chiqishga keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Lekin shu bilan bir qatorda, iqtisodiyotni raqamlashtirish va bunday sharoitda biznesni rivojlantirish jarayonlarida, o'ziga xos muammolar va turli savollar ham yuzaga kelmoqda.

Bunday masalalarni o'rganib, uning yechimlarini topish uchun Toshkent menejment va iqtisodiyot institutining professor-o'qituvchilari tomonidan ham turli ilmiy tadqiqotlarni olib borish yo'lga qo'yilgan. Ularning tadqiqotlari natijalaridan - o'quv jarayonlarida, ta'lim sifatini oshirish maqsadlarida, keng foydalaniladi.

Bu o'z navbatida, institutda menejment, iqtisodiyot va axborot texnologiyalari sohasida tayyorlanadigan malakali mutaxassislarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko'nikmalarini ham oshirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, institutda innovatsion dasturlar va loyihalar orqali talabalarni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish, ularda raqamli iqtisodiyot va global biznes muhitida raqobatbardosh bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Bugungi anjumanda, biz raqamlashtirish va biznesni rivojlantirish jarayonlarida uchraydigan muammolarni chuqur o'rganishni va ilmiy asoslangan yechimlarni izlashni o'z oldimizga maqsad qilib qo'yganmiz.

Shu bilan birga, asosiy anjuman va sho'ba yig'ilishlarida mazkur masalalar bo'yicha xorijiy tajribalarni ham tahlil qilish orqali, biz qanday yechimlar topishimiz mumkinligini muhokama qilamiz.

Bugun sizlarning e'tiboringizga taqdim etiladigan taqdimotlar va fikrlar - bizni zamonaviy iqtisodiyotning yangi talablariga mos keladigan biznes modellarni yaratishga ilhomlantiradi.

Maqsadimiz – bu kabi ilmiy-amaliy uchrashuvlar orqali ilm ahlini va biznes vakillarini bir joyda jamlab, biznesni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini hamda iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonlarini yanada takomillashtirish bo'yicha asoslangan takliflar va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga imkoniyatlar yaratishdan iboratdir.

Biz bu jarayonda, o'z tajribamizni almashish va birgalikda muammolarni hal qilish uchun yangi g'oyalarni kashf etishni maqsad qilamiz.

Umid qilamanki, anjumanimiz samarali va foydali bo'ladi.

Har biringizning ishtirokingiz va hissangiz bu jarayonda juda muhim.

Keling, birgalikda yangiliklarga ochiq bo'lib, innovatsion yechimlarni izlaylik!

Bugungi anjuman ishiga va unda ishtirok etayotgan barcha ishtirokchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatlariga ulkan muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Axmedov Xojiakbarxon Dilshatovich,
Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori, i.f.n., dotsent

MUNDARIJA

1-SHO'BA. ZAMONAVIY MARKETING KONSEPSIYASI ASOSIDA IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH

Барқарор ўсишни таъминлашда давлат компанияларини хусусийлаштириш масалалари.....	14
Ахмедов Хожиакбархон Дилшатович	
Бинолар ва иншоотлар давлат кадастрини гат технологиялари асосида такомиллаштириш бўйича дастурлар ва ахборот тизимларидан фойдаланиш	18
Султанов Мансур Қиличович, Нарбаев Шарафатдин Кенгешович, Хасанов Исмохон Илхом ўғли	
Оборонно-промышленный комплекс Российской Федерации: основные тенденции развития системы управления предприятиями в условиях цифровизации	23
Кузнецов Виктор Павлович, Виноградов Никита Вадимович	
Application of green technologies to industrial enterprises: current situation analysis and future perspectives.....	26
Juraev Abbosbek	
Ердан самарали фойдаланиш ҳудудларни ривожлантиришнинг устувор омили.....	30
Чертовичкий Александр Степанович, Нарбаев Шарафатдин Кенгешович	
Финансовая структура предприятия как базис для эффективного управления финансами предприятия	37
Семенова Елена Вячеславовна, Цымбалов Сергей Дмитриевич	
Технологии блокчейн в управлении цепочками поставок: повышение прозрачности и устойчивости	39
Брехова В.О., Цыбуцнина И.Е.	
Kimyo sanoati korxonalari faoliyatini rivojlantirishda marketing kommunikatsiyasi strategiyalari.....	41
Sabirov Oybek Shavkatbekovich, Muminova Dildora Dilshadovna	
Hududlarda sanoat korxonalarini joylashtirish nazariyalari va strategik yo'nalishlari.....	46
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
Innovation iqtisodiyot sharoitida marketing konsepsiyalarining mohiyati.....	50
Asamxodjayeva Shoir Shukurullayevna	
Brendning yetakchi marketing vositasi sifatida kompaniyalar uchun mohiyati va ahamiyati.....	53
Achilova Nargiza Baxtiyorovna	
Korxona bozor faoliyatini rivojlantirishda raqamli marketing strategiyalaridan foydalanish	56
Karimjanova Ra'noxon Maxmudovna, Nosirov Husniddin Xusanboy o'g'li	
Implementation of the cobba doughlas model in the development of the ээономй.....	58
Rustamova Mekhrigiy	
Agrosanoat korxonalari faoliyatida raqamli savdo platformalari.....	63
Fayzullayev Shuhrat Sherali o'g'li	
Mahsulot diversifikatsiyasi asosida eksport potensialini oshirish yo'llari	67
Jo'rabayeva Sh.K.	
Bozor iqtisodiyoti sharoitida aglomeratsiyalarning o'rni va roli	70
Mardonov Shohruh	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda marketingning roli.....	74
Anarbayev S.O., Xusenov Sh., Boltayev A., Muxtorov M., Yondoshaliyev A., Abdumalikov N., Tursunaliyev U., Qurbonov B., Toshpo'latov B., Ro'ziboyev D.	
The impact of Uzbekistan's WTO membership on economic development	77
Sadriddinov Ulugbek Jaloliddin ugli	

Концепции маркетинга для бизнеса и степень их цифровизации в современном обществе	80
Атакузиева Шахноза Рахматиллаевна	
Приоритетные направления дальнейшего развития бизнеса в Узбекистане	83
Каюмов Равшан Исмаилович	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish imkoniyatlari va usullari	87
Xusniddinova Madina Javlon qizi	
State investment policy	89
Mohinur Rakhimova Dilshod kizi, Rakhimbayeva Diyora	
Интеграциялашган корхоналарда кластерли ёндашувларнинг хориж тажрибалари	91
Турсунова Зарнигор Рустамовна	
Инновацион ривожланиш шароитида малакали кадрларни тайёрлаш зарурати	94
Юсупов Қудрат	

2-SHO'BA. INNOVATION MENEJMENT KONSEPSIYALARI ASOSIDA BIZNESNI RIVOJLANTIRISH

Барқарор ривожланиш ва ҳудудларнинг "яшил" ўсиши: иқтисодий-экологик жиҳатларининг эконометрик таҳлили	98
Ражабов Н., Адилова М., Қаландарова Г., Хасанова Н.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bilan vositachi eksport tashkilotlarining o'zaro hamkorligi samaradorligini baholash uslubiyoti	108
Nosirova N.J.	
"Яшил" иқтисодиётни амалга ошириш даражасини баҳолаш хусусиятлари	119
Хотамов И.С.	
Наманган вилоятида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожланиши	122
Каримжанова Р, Носиров Ҳ.Х.	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish yo'llari	126
Луқманов Б.М.	
Правовые и организационные аспекты интеграции свободы слова и бизнес-инноваций в цифровую экономику узбекистана	128
Халилова Нигорахон Акмалджон кизи	
Innovatsion menejment konsepsiyalari asosida biznesni rivojlantirish	130
Utbasarov D.B.	
Assessing factors affecting the green economy	133
Rakhimova M.D.	
Xududlarda kichik va yirik korxonalarini innovatsion faoliyatini moliyalashtirish.	135
Bozorov I., Nematov N.	
Innovatsiyalar - tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning muhim omili	139
Asamxodjayeva Sh.Sh.	
Роль приватизации государственного имущества в развитии негосударственного сектора экономики в узбекистане	142
Кадыров Т.А.	
Waste management activities and methods	145
Azlarova M.	
Статистический анализ взаимосвязи между количеством постоянных и сезонных работников в сельском хозяйстве	147
Рустамова М.М.	

3-SHO'BA. MOLIYA VA SOLIQ SOHASIDAGI MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA XORIJIY Tajribalar

Moliya va soliq sohasidagi muammolar, yechimlar va xorijiy tajribalar.....	153
Rafikova M. Sherboobyev D.O'.	
Meҳnat taқsimoti va ixtisoslashuv жараёнларига бўлган турли хил ёндошувлар таҳлили.....	156
Шарипов К.Б.	
Bank tizimini raqamlashtirish - moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish istiqboli va ustuvor yo'nalishi.....	158
Serjanov A.M.	
O'zbekistonda bank xizmatlarining rivojlanish holatiga bir nazar	161
Serjanov A.M.	
O'zbekiston respublikasida mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyati va kichik biznesni rivojlantirishidagi ahamiyati.....	164
Madaminova N.I.	
Fiscal and monetary policy of the state.....	167
Rakhimova M.D., Kasimdjanova B.	
The determinants of financial development in case of central asian countries	170
Otabaev Y.M.	
Initial research: are the current researched early warning indicators significant in identifying banking crises?.....	176
Berdiyorov B. Sh., Masharipov S.M., Berdiyrov J.Sh.	
Тижорат банклари фаолият самарадорлигини ошириш стратегиясини шакллантириш масалалари.....	182
Темиров А.А.	
Are the current researched early warning indicators significant in identifying banking crises?.....	188
Berdiyorov B.Sh., Masharipov S.M., Berdiyrov J.Sh.	
Anarxik jamiyatda iqtisodiy muammolar va ularga bo'lgan qarashlar.....	198
Qurbonov B.A., Muxtorov M.Sh., Yondoshaliyev A., Tursunaliyev U., Abdumalikov N., Boltayev A., Xusenov Sh., Toshpo'latov B., Ro'ziboyev D., Anarbayerov S.	
Bojxona to'lovlaridan imtiyoz va preferensiyalar qo'llashni takomillashtirish yo'llari.....	200
Pardaev T. N., Tursinova S.Sh.	
State of play of green finance in Uzbekistan: Opportunities for and barriers to green bond issuance.....	205
Boribaeva Z.P.	
Moliya va soliq sohasidagi muammolar yechim va xorijiy tajribalar	210
Toxirjonova Z.J.	
Тижорат банклари фойдасига солиқ солиш масалалари.....	212
Абдуллаев З.А.	
Банк хизматларига ҚҚС солиниш масалалари.....	214
Бисенбаев Ш.К.	
Европа тикланиш ва тараққиёт банкининг Ўзбекистондаги лойиҳаларни молиялаштиришдаги ўрни	217
Джумаев С.М.	
Қишлоқ хўжалигида суғурталаш масалалари.....	221
Иномжонова Ф.А.	
Islom moliyasi orqali loyihalarni moliyalashtirish tahlili.....	223
Komilov M.M.	
Компаниянинг қимматли қоғозларга молиявий инвестицияларини баҳолаш механизмлари	226
Караев М.Ю.	

Исломий молия тизимининг хусусиятлари	229
Маматов А.А.	
Эффект дохода и замещения в Европе.....	234
Сулаймонов А.	
Анализ изменений, влияющих на корпоративное управление коммерческих банков Узбекистана.....	237
Темиров А.А.	
Ўзбекистон республикасида пул муомаласини бошқаришнинг таҳлили.....	241
Астанов Ҳ.З.	
Improving the company's financial methods.....	243
Masharipova Sh.A., Bekbayeva F.B.	
Sug'urta faoliyati davlat tomonidan tartibga solishning zaruriyati va uning xorij tajribasi.....	247
O'razaliyev J.O'.	
Mikromoliyaviy xizmatlarning nazariy, normativ-huquqiy asoslari.....	250
Axmadaliyeva N.F., Egamberganov M.O.	
Банк хизматларига ққс солиниш масалалари	254
Бисенбаев Ш.К.	

4-SHO'BA. BIZNESNI BOSHQARISH VA IQTISODIYOT SOHASIDA RAQOBATBARDOSH KADRLAR TAYYORLASHNING DOLZARB MASALALARI

Номарказлаштириш шароитида ҳудудий бошқарув тизимини такомиллаштириш.....	258
Қодиров А.М., Ахмедиева А.Т.	
Raqamli iqtisodiyotda elektron pullarning rivojlanish istiqbollari.....	262
Axmadaliyeva N.F., Abdujabborov Sh.A.	
O'zbekistonda faktoring xizmatlari bozorini rivojlantirish orqali iqtisodiyotda to'lov uzliksizligini ta'minlash yo'llari	265
Omonturdiyev O.E.	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish jarayonini iqtisodiy-statistik tahlil qilishning zamonaviy usullari (Qashqadaryo viloyati misolida)	269
Nurxonov N.Q., Xalxadjayev B.B.	
O'zbekiston Respublikasida 2020 - 2030 yillarga mo'ljallangan qishloq ho'jaligini rivojlantirishda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash masallari	273
Djumanov T.A.	
The essence of the black economy	276
Rakhimova M., Abdusalamova U.	
Аудиторлик текширивунинг норматив-ҳуқуқий асослари	278
Абдуваитов Б.Б.	
Худудларда тадбиркорлик субъектларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш.....	282
Бозоров И.И.	
Инвестицион лойиҳа рисклари моҳияти ва турлари	289
Душабоев Ж.Ж.	
Қишлоқ хўжалигида ер муносабатларини тартибга солишнинг ташкилий-иқтисодий механизми.....	294
Иноятова М.	
Деҳқон хўжаликлари ерларидан самарали фойдаланишини давлат томонидан рағбатлантириш йўллари	297
Садуллаев С.	
Олий таълим муассасаларида таълим лойиҳалари самарадорлигини ошириш.....	301
Рустамова Л. Р.	
Тикув-трикотаж маҳсулотларига маҳаллий истеъмолчилар талабини сегментлаш асосида маркетинг стратегияларини такомиллаштириш	305
Топилдиев С.Р.	

Озиқ-овқат маҳсулотлари бозорини давлат томонидан тартибга солиш воситалари.....	313
Даминова У.М.	
Анализ состояния и тенденций развития свободных экономических зон в Республике Узбекистан.....	316
Кадинова И.Б.	
Moliyaviy va iqtisodiy muhitda qat'iy talablar bilan raqobatbardosh kadrlar tayyorlash	319
Qodirov F., Mavlonova M.N.	
Pedagogik amaliyot: muammo va yechimlar	321
Azim Davron	
Biznes sohasida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash masalalari	323
Israilov P.I.	
Statistical analysis of the number of personnel working in agriculture.	325
Rustamova M.	
Biznesni boshqarish va iqtisodiyot sohasida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning dolzarb masalalari va uning yechimlari.....	330
Xusenov Sh.Sh, Qurbanov B., Toshpo'latov B., Anarbayev S., Ro'ziboyev D., Boltayev A., Muxtorov M., Yondoshaliyev A., Abdumalikov N., Tursunaliyev U.	
Kichik va o'rta biznes rivojlanishini rag'batlantirishda raqamli texnologiyalarning iqtisodiy ahamiyati.....	333
Mamarayimova P.P.	
Kichik va o'rta biznesni qo'llab quvvatlashning xorij tajribasi uni Uzbekistonda qo'llash istiqbollari.	335
Toshboyev M.M.	
Преимущества внедрения технологии искусственного интеллекта предприятиями малого бизнеса.	337
Kalanova A.B.	
O'zbekistonda biznes muhitini shakllantirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	340
Yaxshiyeva M.T.	
Спорт менежменти таомойилларининг аҳамияти.....	343
Маматов М.	
Mahallalarda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligi.....	348
Xodjamuratova G.Y., Yuldasheva D.K.	
Худудларнинг инвестицион имкониятларини оширишда кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlikни кредитлашни такомиллаштириш муаммолари.....	351
Бозоров И.И.	
Кичик ва ўрта бизнес учун яратилган МХХСларини амалга киритиш бўйича кўрсатмалар ва уларни республикамизда қўллашнинг аҳамияти	354
Муйдинов Э.Д.	
Хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарини инновацион ривожлантириш механизмининг воситалари ва усуллари	357
Шарипова Б.Б.	
Хизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантириш моделлари	366
Шарипова Б.Б.	
O'zbekistonda uy-joy kommunal xizmatlarida audit tizimini takomillashtirish va raqamlashtirish.....	369
Primova Sh.K.	
Transport tashkilotlari moliyaviy holati auditining axborot bazasini tarkibi va mazmuni.....	372
Xudayberdiyev B.M.	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida inventarizatsiya natijalari tahlilining nazariy asoslari.....	375
Ruziyeva D.F.	
Ички аудитда далиллар тўплаш, муҳимлиликни аниқлаш ва рискларни баҳолаш усулларининг аҳамияти	377
Марданов М.Х.	

Темир йўл транспорти корхоналари фаолиятида ҳисоб сиёсатини қўллашнинг зарурати.....	379
Хужаев С.С.	
Таълим муассасаларида молиявий ҳисоботнинг ташкилий-услубий асослари ва аҳамияти	381
Исоқулов Ф.Ш.	
Inson resurslarini boshqarish. Karyerani rejalashtirish va rivojlantirish.....	383
Karimov V.A., Toshtemirov S.G'., Ibodullayev N.I.	

5-SHO'BA. BIZNES VA BOSHQARUVDA RAQAMLI IQTISODIYOT HAMDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI

Влияние искусственного интеллекта на развитие экономики страны	387
Кузнецов В.П., Назарова Е.Н.	
Hududlarda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning institutsional asoslari.....	390
Ma'murov B.X.	
The Impact of Digitalization on Sustainable World economy: Uzbekistan Case	394
Bakhtiyorov A.	
The importance of the digital platforms in the systematic development of the digital economy.....	397
Tal'atova D.B.	
Digitization of business.....	401
Rakhimova M.D., Allanazarov A.	
Transport-logistika tizimlari samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalarning o'rni.....	403
Matkarimov K.J.	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlanishini asosiy yo'nalishi.....	406
Karimjanova P., Abduraxmonov J.P.	
Biznes va boshqaruvda raqamli iqtisodiyot hamda sun'iy intellekt texnologiyalari	409
Qodirov F.E., Mavlonova M.N.	
Ways of future development of investment project risk insurance	411
Khakimzoda M.Y.	
Sintetik tola ishlab chiqarishni klaster usulida tashkil etishning iqtisodiy samaradorligi (Buxoro viloyati misolida)	413
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich	
Biznesni boshqarishda sun'iy intellekt orqali qaror qabul qilish bosqichlari.....	416
Ro'ziboyev D.N., Tursunaliyev U., Abdumalikov N., Boltayev A., Yondoshaliyev A., Muxtorov M., Toshpo'latov B., Anarbayev S., Qurbonov B., Xusenov Sh.	
Biznesda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	418
Israilov R.I.	
To'rtinchi sanoat inqilobi.....	420
Raxmatullaeva N.N., Abduqaxxorova A.B.	
Raqamli iqtisodiyotni rivojlanishida zamonaviy axborotlarni o'rni.....	424
Samatov Azizjon Abdulaxatovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini rivojlantirishning ahamiyati	426
Yelchibekov A.P., Asamxodjayeva Sh.Sh.	
Eksportda "Yagona oyna" tizimini qo'llash istiqbollari	428
Jo'rabayeva Sh.K.	
Raqamli iqtisodiyot va suniy intellektning o'zaro integratsiyalashuvi	432
Toshpo'latov B., Xusenov Sh., Qurbonov B., Boltayev A., Muxtorov M., Yondoshaliyev A., Abdumalikov N., Tursunaliyev U., Anarbayev S., Ro'ziboyev D.	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	435
Mirpulatova L.M.	
O'zbekistonda raqamli oziq-ovqat hamda sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantiruvchi indikatorlar.....	438
Abduraxmanova Z.T.	

Рақамли иқтисодиёт платформаларининг тузилиши ва ривожланиши.....	442
Имомова С.Ш.	
Динамика развития искусственного интеллекта.	446
Абдураимова Н.Р.	
Хизмат кўрсатиш соҳасини тармоқлар ва уларнинг таркиби бўйича тақсимлаш модели	454
Шарипова Б.Б.	
Ўзбекистон Республикаси акциядорлик жамиятларида рақамли бошқарувни жорий этиш имкониятлари	457
Закирова Н.А.	
Sanoat sohasini jadal rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	461
Ismatulloeva M.F.	
Regulatory sandboxes and financial market education: empowering smes and retail investors for IPO participation.....	467
Saydullaev Sh.	
Способы, критерия и методы определение надежных поставщиков для государственных нужд	470
Карриев К.С.	
Chakana savdo korxonalarida reklama faoliyatini tashkil etish	478
Samadov A.N.	
Совершенствование системы управления инновационными проектами	485
Носиров Ж.Ж.	
Emotion detection in customer service: a cnn-based approach to employee engagement.....	491
Tangirov A.	
O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishning strategik jihatlari.....	494
Luqmanov B.M.	
Ўзбекистонни яшил иқтисодиётга ўтиш йўллари ва истиқболлари	500
Луқманов Б.М.	
A creative idea - the key to developing an innovative ecosystem	504
Alieva Elnara Ametovna	
Sun'iy intellektning hunarmandchilik mahsulotlari bozoridagi o'rni	507
Ergasheva Aziza Farmonovna	
O'zbekistonda oilaviy korxonalar faoliyatini boshqarishning hozirgi holati	510
Jurayev Navruz Jurayevich	
What drives financial development in Central Asian Countries	514
Bobojanov Shaxrux Qadamboyevich	
Online Advertising and its impact on consumer behavior.....	518
Ismailova Khanifajon	
O'zbekistonda yaylov yerlaridan samarali foydalanish va ekologik xavfsizligini ta'minlash yo'llari	520
Axmadaliev Voxob Abduraxmonovich	
Искусственный интеллект: путь в будущее	528
Мурадов Фарход Джоракулович	
History of development and current state of artificial intelligence	531
Davronova Dilora Komiljonovna	
Dzyudo texnik-taktik harakatlari, biomexanik xususiyatlari va ularni assimilyatsiya qilish.....	534
A.T.Tangriyev	
The impact of China's role in the brics system on the world	538
Zhang Shaojie	
Davlat korxonalarining moliyaviy ko'rsatkichlarini baholash.....	542
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Qishloq xo'jaligida "yashil" texnologiyalarni joriy etish va ekologik barqarorlikni ta'minlash.....	544
Shamshetova Gulraushan	
Postpandemiya davrida mehmonxonalarda ovqatlanirish xizmatlarini tashkil etishning iqtisodiy samaradorligi va moslashuvchan strategiyalari.....	547
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Davlat xaridlarida kadrlar malakasini oshirish	551
Majidov Nizom Baxramovich	

DAVLAT XARIDLARIDA KADRLAR MALAKASINI OSHIRISH

Majidov Nizom Baxramovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

ORCID: 0009-0000-3009-1466

Annotatsiya: Davlat xaridlari tizimining samaradorligi bevosita ushbu sohada faoliyat yuritayotgan kadrlarning malakasi va kasbiy tayyorgarligiga bog'liq. Ushbu maqolada davlat xaridlari bo'yicha mutaxassislarning salohiyatini oshirishning dolzarb jihatlari, xalqaro standartlar asosida tashkil etilayotgan malaka oshirish dasturlari, hamda O'zbekistonda bu boradagi islohotlar tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, raqamli ko'nikmalar, etik me'yorlar, korrupsiyaviy xavflarni kamaytirish hamda tahliliy fikrlashni rivojlantirish yo'nalishlarida kadrlar tayyorlashning ustuvor yo'nalishlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: davlat xaridlari, kadrlar malakasi, o'quv dasturlari, professional tayyorgarlik, xalqaro standartlar, korrupsiyaning oldini olish, kompetensiyalar.

Abstract: The efficiency of the public procurement system is closely linked to the qualification and professional development of personnel involved in the sector. This article examines the key aspects of capacity building for procurement specialists, including the implementation of international standards, training programs, and recent reforms in Uzbekistan. The focus is placed on enhancing digital skills, promoting ethical conduct, reducing corruption risks, and fostering analytical thinking among public procurement professionals.

Key words: public procurement, staff qualification, training programs, professional development, international standards, anti-corruption, competencies.

Аннотация: Эффективность системы государственных закупок напрямую зависит от квалификации и профессиональной подготовки кадров, задействованных в данной сфере. В статье рассматриваются ключевые аспекты повышения квалификации специалистов по госзакупкам, включая внедрение международных стандартов, реализацию программ повышения квалификации и реформы в Узбекистане. Особое внимание уделяется развитию цифровых навыков, этических норм, снижению коррупционных рисков и формированию аналитического мышления у сотрудников.

Ключевые слова: государственные закупки, квалификация кадров, учебные программы, профессиональная подготовка, международные стандарты, предотвращение коррупции, компетенции.

Davlat xaridlari iqtisodiyot va ijtimoiy hayotning muhim qismi bo'lib, ular orqali budget mablag'lari evaziga turli tovarlar, ishlar va xizmatlar xarid qilinadi. Mazkur jarayon davlat boshqaruvi samaradorligini aniqlashda muhim indikatorlardan biri bo'lib xizmat qiladi, chunki davlat xaridlari qanchalik shaffof, adolatli va oqilona tashkil etilsa, resurslardan foydalanish samaradorligi shunchalik yuksak bo'ladi. Shu sababli, bir qator davlatlar davlat xaridlari jarayonida professional kadrlar salohiyatini oshirish masalasiga alohida e'tibor qaratadi. Bu orqali korrupsiyaga qarshi kurashish, raqobatni kuchaytirish, budget mablag'larining oqilona sarflanishini ta'minlash va umuman olganda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar samaradorligini oshirish maqsadida izchil chora-tadbirlar ko'rilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham O'zbekiston Respublikasining 22.04.2021 yildagi "Davlat xaridlari to'g'risida"gi O'RQ-684-son¹ Qonunning qabul qilinishi ushbu sohadagi huquqiy munosabatlar va boshqaruv mexanizmlarini yangi bosqichga olib chiqdi. Xususan, qonunning 6-moddasida davlat xaridlari sohasida faoliyat

¹ <https://lex.uz/docs/-5382974>

yurituvchi buyurtmachilar va maxsus operatorlar xodimlarining malakasini muntazam oshirib borish talabi mustahkamlangan. Moliya vazirligi, Davlat boshqaruvi akademiyasi, Davlat xaridlari bo'yicha vakolatli organ (yoki agentlik) kabi idoralar malaka oshirish bo'yicha chora-tadbirlar o'tkazishga mas'ul ekani prezident qarorlari hamda hukumatning tegishli qarorlari bilan tasdiqlangan. Shu bilan birga, 2019-yilda o'quv markazi bazasida maxsus kurslar yo'lga qo'yilgani, 2024-yilda tasdiqlangan Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish strategiyasi asosida kelgusida oliy ta'lim muassasalarida ham ichki va xalqaro ekspertlarni jalb etish rejalashtirilganligi mazkur masalaning ustuvorligidan dalolat beradi.

Bugungi kunda O'zbekistonda davlat xaridlari sohasida mas'ul xodimlar soni ortib bormoqda. Bu bir tomondan sektorning institutlashuviga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan xodimlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish zaruratini oshirmoqda. Ushbu tezisni quvvatlovchi omillardan biri shundaki, davlat xaridlari jarayoni bir necha bosqichni, jumladan, e'lon berish, tender (yoki elektron auksion) o'tkazish, shikoyatlarni ko'rib chiqish, shartnoma imzolash va uning ijrosini nazorat qilish kabi ko'plab murakkab amaliyotlarni o'z ichiga oladi. Demak, har bir bosqichda xodimdan huquqiy savodxonlik, moliyaviy hisobot yuritish, texnik hujjatlar bilan ishlash va zamonaviy elektron platformalardan foydalana olish kabi ko'nikmalar talab etiladi.

Mazkur ilmiy ishning maqsadi — davlat xaridlarida kadrlar malakasini oshirish bo'yicha olib borilayotgan dasturlar, ularning huquqiy asoslari hamda xalqaro tajribani tahlil qilish orqali kelgusida amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Buning uchun, avvalo, O'zbekiston amaliyotida shakllangan o'quv dasturlari va me'yoriy-huquqiy asoslarga to'xtalib o'tiladi, so'ngra xorijiy davlatlar tajribasidagi ilg'or metodlar ko'rib chiqiladi. Yakunda esa mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari xususida fikr yuritiladi.

O'zbekistonda davlat xaridlari sohasida kadrlar malakasini oshirish borasidagi asosiy ishlar 2019-yildan boshlab bosqichma-bosqich yo'lga qo'yila boshlandi. Xususan, prezident qarorida Moliya vazirligi huzurida faoliyat yuritadigan o'quv markazi bazasida maxsus kurslar tashkil etilishi ko'zda tutilgan bo'lib, davlat organlari va tashkilotlarida faoliyat yuritayotgan mas'ul xodimlar qisqa muddatli dasturlar orqali nazariy va amaliy bilimlarni egallay boshladilar. Shuningdek, Davlat boshqaruvi akademiyasi ham davlat xizmatchilariga ixtisoslashgan modullarni taklif etgan holda, boshqaruvning iqtisodiy-moliyaviy masalalari, davlat xaridlari tartibi, korrupsiyaga qarshi mexanizmlar kabi mavzularga alohida e'tibor qaratmoqda.

Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish strategiyasi muvofiq, endilikda oliy ta'lim muassasalarida ham ixtisoslashtirilgan fanlarni joriy etish, mazkur darslarga zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalarni tatbiq qilish, bo'lajak mutaxassislarni davlat xaridlari texnologiyalari bilan tanishtirish rejalashtirilgan. Bunday chora-tadbirlar, ayniqsa, huquqshunoslik, iqtisodiyot, moliya, axborot texnologiyalari kabi yo'nalishlarda tahsil olayotgan talabalarga kelajakda ixtisoslashuv imkoniyatini beradi. Natijada, davlat idoralariga ishga kirayotgan yosh kadrlar allaqachon davlat xaridlari bo'yicha boshlang'ich nazariy va amaliy bilimlarga ega bo'ladi. Bu jarayon, o'z navbatida, kelgusida kadrlar malakasini muntazam oshirish ishlarini ancha yengillashtiradi.

Xalqaro tajribaga e'tibor qaratadigan bo'lsak, ko'plab rivojlangan davlatlarda kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish alohida e'tibor qaratiladigan ustuvor yo'nalish sifatida tan olingan. Masalan, Vengriyada 2015-yildan boshlab "sertifikatlangan davlat xaridlari bo'yicha maslahatchi" unvoni joriy etilgan. Bunday unvonga ega bo'lish uchun yuridik va iqtisodiy bilimlar, buyurtmalarni baholash hamda korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha nazariy va amaliy ko'nikmalarni egallash talab etiladi. Mazkur jarayonda nomzod maxsus tayyorlov kurslaridan o'tadi, amaliy ish bilan shug'ullanadi, so'ngra imtihon topshiradi. Sertifikat har ikki yilda qayta tasdiqlanishi lozim bo'ladi, ya'ni mutaxassis doimiy ravishda o'qib, o'z bilimlarini yangilab turishi kerak. Shu sababli, Vengriya kadrlarining ushbu sohada doimiy professional rivojlanish (Continuous Professional Development) me'zonlariga muvofiq ish tutishlari ta'minlanadi.

Maltada esa Xaridlar departamenti qoshidagi Davlat xizmati institutida kadrlar malakasini oshirish bosqichma-bosqich tashkil etilgan. Yangi boshlovchi, o'rta va ilg'or darajali kurslar ishlab chiqilib, navbatma-navbat o'qitish usuli qo'llaniladi. Ayrim lavozimlar, xususan tender komissiyasi raisi yoki a'zolari uchun ushbu kurslar yoki malaka imtihonidan o'tish majburiy qilib belgilangan. Bunday tizim mutaxassislarning bosqichma-bosqich rivojlanishini ta'minlab, ilmiy-nazariy hamda amaliy bilimlar o'rtasidagi uzviy aloqani kuchaytiradi.

Polsha tajribasiga to'xtalsak, bu davlatda 2020–2022-yillarda "Davlat xaridlari xodimlarining professionallashuvi" nomli loyiha amalga oshirilib, mingdan ortiq xodimni qamrab olgan turli treninglar o'tkazilgan. Unda onlayn ta'lim formatiga alohida urg'u berilgan. Xususan, barqaror ("yashil") xaridlar kabi bugungi kunning eng zamonaviy tamoyillari bo'yicha maxsus o'quv dasturlari ishlab chiqilgan. Bunda ekologik xavfsizlikni ta'minlash, uglerod izini kamaytirish kabi maqsadlar ham inobatga olinganligi sababli, ushbu jarayon keyingi yillarda nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy ahamiyatga ham ega bo'lgan.

Ayni paytda Yangi Zelandiya va Finlyandiyada joriy etilgan mentorlik dasturlari yana bir ilg'or amaliyot sifatida ajralib turadi. Masalan, Yangi Zelandiyada har bir yangi ish boshlagan xodim tajribali mentor bilan "ustoz-shogird" shaklida 12 oy mobaynida ishlab, bevosita ish jarayonida savollariga javob oladi va amaliy

ko'nikmalarni o'zlashtiradi. Bu ish beruvchilarga ham, xodimning o'ziga ham alohida qulaylik yaratib, malakani oshirish jarayonida nazariy-o'quv mashg'ulotlari bilan amaliy faoliyat uzviy uyg'unlikda borishini ta'minlaydi.

O'zbekistonda esa hozircha sertifikatlash yoki litsenziyalash tizimi to'liq joriy qilinmagan. Buning natijasida, ba'zi lavozimlar uchun aniq professional talablar yoki majburiy malaka imtihonlari mavjud emas. Shuningdek, hududlar kesimida kadrlar tayyorlashga bo'lgan e'tibor turlicha: ba'zi chekka viloyatlarda davlat xaridlari bo'yicha xodimlarni o'qitish kurslariga yetarlicha jalb qilinmayotgani kuzatiladi. Sabablardan biri — moliyaviy manbalar cheklanganligi yoki bu masalaga e'tibor sustligi bo'lishi mumkin. Yana bir masala, xodimlarni malaka oshirishga rag'batlantirish mexanizmining ba'zan yetarli darajada shakllanmagani, ya'ni o'qishdan o'tgan va sertifikat olgan mutaxassislar uchun qo'shimcha maosh yoki lavozimda ko'tarilish imkoniyatlari har doim ham aniq belgilanmagan.

Shu bilan birga, O'zbekistonda davlat xaridlari jarayoniga elektron tizimlar joriy qilinayotgani kadrlar malakasini oshirishni yanada dolzarb qilmoqda. "Xarid.uz" portali yoki boshqa elektron platformalar yordamida o'tkaziladigan tenderlar, auksionlar, narx so'rash usullari xodimlardan zamonaviy AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) bo'yicha amaliy ko'nikmalarni talab etadi. Bu jarayonda oldindan seminarlar o'tkazilishi, xodimlarni texnik yo'riqnomalar va videodarslar bilan ta'minlash, hamda ommaviy axborot vositalarida targ'ibot olib borish orqali tushuntirish ishlari tashkil etilmoqda. Natijada, qisqa vaqt ichida mazkur platformalardan foydalanish bo'yicha savodxonlik darajasi biroz oshgan bo'lsa-da, hali ham ma'lum bo'shliqlar mavjudligiga e'tibor qaratish lozim.

Davlat xaridlari sohasida kadrlar malakasini oshirishda yuzaga kelayotgan muammolar asosan quyidagi omillar bilan izohlanadi: birinchidan, mablag' taqsimoti va o'quv markazlarining moddiy-texnik bazasi bilan bog'liq institutsional cheklovlar; ikkinchidan, davlat tashkilotlari rahbarlarining o'qitishga bo'lgan e'tibori va xodimlarni quyi bo'g'inda malaka oshirishga jalb qilish borasidagi sust mas'uliyati; uchinchidan, ta'lim uslubi va mazmunining xorijiy andozalar bilan uyg'unlashmagani yoki zamonaviy mavzularga kam o'rin ajratilayotgani. Bularning barchasi, oxir-oqibat, ayrim buyurtmachi tashkilotlarda xodimlar hali ham tajribasiz yoki qisqa muddatli o'quvdan o'tmagan holda xarid jarayonlarini boshqarayotganiga olib kelishi mumkin.

Xorijiy amaliyotga nazar tashlansa, bu kabi muammolarni bartaraf etishda uzluksiz malaka oshirish tizimini yaratish, sertifikatlash va attestatsiyani joriy qilish, hamda ustoz-shogird (mentorlik) tizimini yo'lga qo'yish eng samarali vositalardan ekanligi ko'rinadi. Ushbu uslublar orqali xodimlarning norasmiy darajadagi "bilish-bilmaslik" muammolari tugatiladi, chunki doimiy imtixon va testlar natijasida kadrlarning bilim darajasi bo'yicha aniq mezonlar shakllantiriladi. Rag'batlantirish masalasiga e'tibor berilsa, ba'zi davlatlarda malakali mutaxassisga maxsus moddiy-texnik baza doirasida qo'shimcha imtiyozlar beriladi, ayrim o'rinlarda esa sertifikatsiz ishlash mutlaqo taqiqlanadi. Bu esa xodimlarni muntazam ravishda o'qishga undaydi.

Yana bir muhim masala — zamonaviy mavzular, jumladan "yashil" xaridlar, ijtimoiy xaridlar va korrupsiyaga qarshi choralar bo'yicha mutaxassislarni muntazam xabardor qilish zaruratidir. Hozirgi kunda butun dunyoda ekologik barqarorlikka erishish hamda uglerod izini kamaytirish maqsadida "yashil" xaridlar amaliyoti kengayib bormoqda. Buning uchun buyurtmachi tahlil qilish, qiymat-kafolat solishtirish, ekologik sertifikatlariga oid hujjatlarni tekshirish bo'yicha yetarli malakaga ega bo'lishi kerak. Shu bois, kelajakda O'zbekistonda ham "yashil" xaridlar bo'yicha alohida kurslar va metodik qo'llanmalar ishlab chiqilishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, davlat xaridlari sohasida kadrlar malakasini oshirish — butun tizimning samaradorligi, shaffofligi va oqilona boshqaruvi ta'minlaydigan ustuvor yo'nalishlardan biridir. O'zbekiston amaliyotida so'nggi yillarda bu borada muayyan qadamlar tashlanib, Moliya vazirligi huzuridagi o'quv markazi, Davlat boshqaruvi akademiyasi va boshqa idoralar tomonidan bir qator kurslar va seminarlar tashkil etilmoqda. Ammo bu jarayonda hali ham ayrim muammolar mavjud: sertifikatlash va doimiy attestatsiya tizimining yo'lga qo'yilmaganligi, chekka hududlarda kadrlar malakasi pastligi, moliyaviy resurslarning yetarli darajada ajratilmagani, zamonaviy mavzularni qamrab olishda ba'zan sustkashliklar kuzatilishi va boshqalar.

O'zbekistonda 2025–2027-yillarda amalga oshirilishi rejalashtirilgan Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish strategiyasida ham kadrlar malakasini oshirish bo'yicha qator vazifalar belgilab qo'yilgan. Ushbu vazifalarning to'liq ijro etilishi davlat xaridlari sohasida puxta bilim va tajribaga ega mutaxassislar korpusini shakllantirish, korrupsiyani keskin kamaytirish va halollik tamoyillarini mustahkamlashda mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Shunday ekan, kadrlar malakasini yanada yaxshilash masalasi ustuvor bo'lib qolishi, unga yetarli darajada e'tibor qaratilishi, shu bilan birga ilmiy-nazariy tajribalar va amaliy innovatsiyalarni uyg'un ravishda joriy etish sohada sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. World Bank. Professionalizing Public Procurement: A Capacity-Building Agenda. – Washington, D.C.: World Bank Group, 2019. – 174 p.
2. Transparency International. Integrity and Training in Public Procurement. – Berlin: TI Publications, 2016. – 142 p.
3. C. Yukins, S. Schooner. Public Procurement Training Systems Worldwide. – New York: George Washington University Press, 2018. – 200 p.

4. European Commission. Competency Framework for Public Procurement Professionals. – Brussels: EC Publications, 2021. – 85 p.
5. UNCITRAL. Guide on Training and Capacity Development in Public Procurement. – New York: United Nations, 2020. – 156 p.
6. T. Abdullaeva. Kadrlar tayyorlashda innovatsion yondashuvlar. – T.: Iqtisod-moliya, 2022. – 198 b.
7. K. Thai. Public Procurement: Concepts and Practices. – Boca Raton: CRC Press, 2017. – 412 p.
8. A. Raximov. Davlat boshqaruvida kadrlar siyosati. – T.: Adolat, 2018. – 176 b.
9. UNDP. Strengthening Institutional Capacity in Procurement. – New York: UNDP, 2021. – 132 p.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokr ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2024. № 7-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

